

УДК 78.03:314.74.3

В.Г. Виткалов

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ КІНЦЯ ХІХ-ХХ СТОЛІТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОЇ МОНОГРАФІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

[Рец. на моногр. Г.В. Карась «Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття». – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. – 1164 с.]

Відновлення сучасного українського культурного простору спонукає до пізнання і вивчення не тільки материкової культури, але й її діаспорної гілки.

З часу проголошення державної незалежності України значно активізувалися наукові дослідження діаспори, що маніфестують зародження нового напрямку наукового пошуку гуманітарного профілю – *діаспорознавство*. Якщо історики, філософи, соціологи, політологи, літературознавці вже мають ґрунтовні напрацювання в цьому напрямі, то мистецтвознавство тільки робить перші кроки. У цьому контексті монографія Г.В. Карась «Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття», яка нещодавно вийшла друком, презентує новий напрям сучасної науки – *українське музичне діаспорознавство* (*Ucrainica musica diasporiana*).

У згаданій вище монографії на основі ґрунтовної та різноаспектної джерельної бази викладено результати багаторічного комплексного дослідження музичної культури української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття, проаналізовано складний процес її становлення, розвитку та особливості функціонування в різних країнах світу. Дослідниця здійснила реконструкцію понад столітнього музичного життя українців за кордоном.

У книзі висвітлено маловідомі в Україні сторінки життя і творчості багатьох діячів української музичної культури діаспори. Унаслідок проведеної архівно-пошукової праці, яка свідчить про багатолітню комплексну архівно-пошукову діяльність у бібліотеках, архівах, музейних фондах України та за кордоном, автору вдалося віднайти унікальні рукописні та друковані джерела, що вводяться вперше до наукового обігу.

Цінним здобутком роботи є впорядкування великої кількості нотографії та дискографії, що свідчать як про багату спадщину діаспори, так і вміння дослідниці працювати з архівними джерелами, роботи влучні і вмотивовані висновки, та аналогії. Значний обсяг фактичного матеріалу та його систематизація дали можливість автору вивчити великий спектр проблем музичної культури української діаспори ХХ століття у широких географічних (країни Європи, США, Австралії та ін.) та часових (з кінця ХІХ ст. до сучасності) обшарах і дають право на висновок про те, що це перше фундаментальне, монографічне комплексне дослідження високого наукового рівня, що становить окрему сторінку у вивченні культурної творчості українців за межами своїх етнічних територій.

Монографія складається з 5 розділів, 23 параграфів, списку використаних джерел та літератури (4689 позицій), іменного і географічного покажчиків, переліку умовних скорочень.

Книгу вирізняє переконлива логіка вивчення історико-культурного процесу: прослідковуються передумови виникнення музичної культури української діаспори; характеризуються основні етапи її розвитку в контексті еміграційних хвиль; відзначається роль провідних митців у збереженні надбань вітчизняної музичної культури тощо.

Соціокультурні виміри культурно-мистецького життя української діаспори дослідниця подає крізь призму аналізу діяльності громадсько-політичних, просвітницько-культурологічних об'єднань та організацій, осередків музичної культури, виявлення їх ролі в налагодженні культурницького життя еміграції. Не оминає автор при цьому і суспільно-культурної та інтеграційної ролі церкви у збереженні духовно-моральних і національно-

культурних вартостей українського соціуму емігрантів засобами музичної культури.

Основна увага в аналізованій монографії зосереджена на розгляді виконавського мистецтва українців за кордоном (хорового, вокального, академічного інструментального, традиційного та аматорського вокального й інструментального музикування, музично-драматичного мистецтва тощо), творчості композиторів різних стилів і напрямів, а також проблем музичної освіти і музикознавства загалом, що дає можливість достатньо повно репрезентувати культурний потенціал і творчі можливості українців за межами своїх етнічних територій.

Привертає увагу й заключний розділ монографії, присвячений музичній культурі української західної діаспори ХХ століття, поданий крізь призму проблематики «діалогу культур». У цьому розділі розглядаються взаємовпливи музичних культур української діаспори та автохтонного населення багатьох країн світу, аналізується значний внесок українців у світову музичну культурну практику.

У другому підрозділі цього розділу акцентовано увагу на кризових ситуаціях та перспективах культурного діалогу біному «Україна – діаспора», що відбувається у сучасному світі, відзначено особливості розгортання цього діалогу впродовж ХХ століття, виокремлено здобутки та проблеми сучасного стану цих культурних взаємин.

Наукову новизну монографії визначає вперше запропонована в українському мистецтвознавстві спроба комплексного аналізу та оцінки музичної культури західної діаспори ХХ століття, осмисленої як цілісне явище.

Практична цінність наукової розвідки полягає в поглибленні та розширенні наявних в українській науці знань про специфіку функціонування національної культури за межами України; введенні до наукового обігу та культурологічної практики невідомих або маловідомих в Україні артефактів, персоналій тощо; можливостях використання її в навчально-виховному процесі, зокрема в лекційних курсах з історії української музики, вокально-хорового та інструментального виконавства, історіографії української культури чи української культури загалом.

Видання розраховане на науковців, студентів, а також усіх, хто цікавиться історією української музичної культури за кордоном і є помітним внеском у розробку національної культурно-мистецької проблематики.

Резюме

Аналізується монографічна розвідка Г.В. Карась, присвячена проблемам функціонування музичної культури діаспори в широкому часовому просторі ХІХ-ХХ століття.

Ключові слова: українська діаспора, творчість, музична культура, еміграція, мистецтво.

Summary

Vitkalov V. Musical culture of the Ukrainian Diaspora of end of XIX-XX of centuries through the prism of modern monographic literature: [Review on monograph of G.Karas' the «Musical culture of the Ukrainian Diaspora in world of XX of century». It is Ivano-Frankivsk, 2012. – 1164 c.]

Musical culture of the Ukrainian Diaspora of end of XIX-XX of centuries through the prism of modern monographic literature.

Key words: the Ukrainian Diaspora, work, musical culture, emigration, art.

Аннотация

Анализируется монографическое исследование А.В. Карась, посвященное раскрытию проблем функционирования музыкальной культуры украинской диаспоры в конце в широком временном поле ХІХ-ХХ столетий.

Ключевые слова: украинская диаспора, творчество, музыкальная культура, эмиграция, искусство.